

Kvittering på innsendt hørings svar på Høring - NOU 2020: 13 Private aktører i velferdsstaten

Høringens saksnummer: 20/9642

Høring: Høring - NOU 2020: 13 Private aktører i velferdsstaten

Levert: 15.03.2021 17:00:52

Svar type:

Jeg svarte som: Annen frivillig organisasjon

Avsender: Frivillighet Norge

Kontaktperson: Stian Slotterøy Johnsen

Kontakt e-post: stian@frivillighetnorge.no

Hørings svar NOU 2020: 13 Private aktører i velferdsstaten

Frivillighet Norge takker for muligheten til å kommentere Velferdstjenesteutvalgets NOU. Frivillighet Norge er et samarbeidsforum for alle typer frivillige organisasjoner. Vi har i dag over 330 medlemsorganisasjoner med aktiviteter på de fleste samfunnsområder, blant annet helse, omsorg, opplæring, beredskap, interessepolitikk, tro og livssyn, kultur, idrett og friluftsliv. Våre medlemsorganisasjoner representerer totalt over 50 000 lokale lag og foreninger. Flere av våre medlemsorganisasjoner driver velferdstjenester innenfor områder som barnevern, rusomsorg, eldreomsorg, arbeidsinkludering og rehabilitering på oppdrag fra det offentlige.

Frivillige og ideelle organisasjoner har drevet fram utviklingen av dagens velferdssamfunn gjennom aktivisme, innovasjon og tjenesteyting. I svært mange tilfeller har de tjenestene vi i dag tar som en selvsagt del av det offentlige ansvar blitt utviklet av frivillige organisasjoner, for å dekke behov organisasjonene selv har identifisert. Noen av tjenestene har etter hvert blitt overtatt av det offentlige, mens andre fortsatt drives i frivilligheten, som en del av organisasjonenes måte å realisere sine ideelle formål.

Overordnet mener Frivillighet Norge at Velferdstjenesteutvalgets NOU gir en grundig og god beskrivelse av velferdstjenestene i Norge. Vi er spesielt glade for at utvalget skiller tydelig mellom ideelle og kommersielle aktører i velferden, både i den deskriptive delen (del 1) og i anbefalingene (del 2). Vi er imidlertid skuffet over at utvalgets anerkjennelse av ideelle aktørers særtrekk og merverdi ikke følges opp med flere konkrete tiltak som kan bidra

til å sikre vekst og utvikling blant de ideelle aktørene. Vi vil framheve at utvalget på side 99 sier følgende:

«Utvalgets kartlegging kan tyde på at bruk av åpne anskaffelser i realiteten innebærer en favorisering av kommersielle framfor ideelle virksomheter, alt annet likt.»

Frivillighet Norge mener at dette er et sterkt argument for at staten fører en offensiv politikk for å styrke de ideelle aktørene og tar i bruk et bredt spekter av virkemidler for å oppnå dette målet. Vi er glade for at både regjeringen og Stortinget flere ganger de siste årene har gitt uttrykk for en klar ambisjon om ideell vekst.

Ideelle aktørers merverdi

Ideelle aktører skiller seg fra kommersielle leverandører av velferdstjenester gjennom at de leverer velferdstjenester for å realisere sine ideelle formål, ikke for å skape profitt. Ideelle aktører springer ofte ut av en stiftelse eller en forening og kan skape en rekke merverdier som både kommer brukeren av tjenesten og samfunnet som sådan til gode. Merverdien kan for eksempel bestå i at aktøren kan mobilisere frivillige ressurser og/eller likepersoner som styrker tilbudet, fungerer som talerør for sine brukergrupper, har en høy tillit i befolkningen eller i brukergruppene og/eller har et helhetlig perspektiv som ligger til grunn for deres arbeidsmetode og driftskonsept.

Vi vil peke på følgende sitat fra utredningen som understreker ideelle aktørers merverdi på samfunnsnivå:

«I dag er det ingen private kommersielle aktører som selv finansierer velferdstjenester, de opptre kun som leverandører av tjenester som det offentlige finansierer og har ansvar for. Ideelle aktører utvikler imidlertid løpende en rekke sosiale tjenester som de finansierer med egne midler, for eksempel lavterskel arbeidstilbud og matservering for rusmisbrukere med sammensatte problemer.» (s. 66)

«De ideelle driver ofte småskala utprøvingstjenester som finansieres av organisasjonene selv, og kan ses på som små laboratoriefabrikker.» (s. 95)

Sitatene viser hvordan ideelle aktører har en unik evne til å utvikle nye tiltak. Slike tiltak er basert på at de ideelle organisasjonene kjenner lokale forhold godt, har nærkontakt med mennesker i en vanskelig livssituasjon på gateplan eller via andre tiltak, og er villige til å sette i gang tiltak også når det ikke er utsikter til at tiltaket vil generere økonomisk overskudd. Det å være til stede over tid bidrar til at de ideelle organisasjonene er i stand til å fange opp signaler som fordrer nytenkning og nye tiltak.

Frivillighet Norge vil også peke på den viktige rollen ideelle organisasjoner

spiller under koronapandemien. I tillegg til å utgjøre en del av velferdstjenestene som det offentlige har ansvar for, har organisasjonene styrket innsatsen overfor sine egne målgrupper - herunder rusavhengige, lavinntektsfamilier, kronisk syke, barn og unge, eldre eller utenlandske tilreisende - for å dekke behov som har oppstått under krisen. Dette er tilbud som fungerer som viktige supplement til den offentlige finansierte velferden.

Hvis det ikke legges spesielt til rette for de ideelle aktørene, risikerer vi at disse merverdiene går tapt for samfunnet.

Reserverte anbudskonkurranser

Frivillighet Norge mener det er viktig at flere virkemidler tas i bruk, herunder økt bruk av handlingsrommet for å reservere anbudskonkurranser for ideelle aktører. Denne adgangen er et viktig verktøy for lokale politikere som vil styrke samarbeide med ideelle aktører. Vi er glade for at regjeringen legger opp dette til gjennom anskaffelsesforskriften, og forventer at regjeringen vil følge opp reservasjonsadgangen i en egen veileder som varslet.

Register for ideelle virksomheter

Frivillighet Norge støtter forslaget om et nasjonalt register for ideelle virksomheter, basert på en tydelig definisjon. Enkel tilgang til en oversikt over hvilke leverandører som er ideelle vil gjøre det lettere å reservere anbudskonkurranser og kan også bidra til mer åpenhet. Vi vil i denne sammenhengen peke på at ideelle aktørers virksomhet faller inn under definisjonen av frivillig virksomhet i Frivillighetsregisterloven §3: «*Frivillig virksomhet er aktiviteter som ikke er fortjenestebasert.*» Frivillighet Norge ber om at regjeringen vurderer om en tilpasning eller videreutvikling av Frivillighetsregisteret kan løse behovet for et nasjonalt register for ideelle virksomheter.

Tilskuddsfinansiering

Vi viser til utvalgets beskrivelse av det rettslige skillet mellom tilskudd og anskaffelser (kap 5.4.2). Tilskudd og anskaffelse er to ulike finansieringsmodeller som begge har fordeler og ulemper. Mottakeren av et tilskudd har vesentlig større frihet til å selv utforme tiltak innenfor rammen av tilskuddets formål, sammenlignet med en leverandør som har inngått en gjensidig bebyrdende avtale med det offentlige. Som utvalget påpeker kan også åpne anskaffelser innebære en favorisering av kommersielle aktører (s. 99). Frivillighet Norge erfarer en trend hvor anskaffelser tas i bruk på områder hvor tilskudd tidligere har vært brukt. Vi får også tilbakemeldinger fra medlemmer om ulik praksis i ulike kommuner når det gjelder vurderingen av skillet tilskudd/anskaffelse. En årsak kan være manglende kunnskap om det rettslige skillet mellom tilskudd og anskaffelser. Frivillighet Norge mener det er behov for mer kunnskap om dette skillet i forvaltningen,

og at det bør utvikles bedre veiledere på området. Vi mener også at det offentlige i større grad bør ta i bruk flerårige avtaler om tilskudd for å sikre bedre forutsigbarhet for organisasjonene, slik det blant annet er varslet i regjeringens Frivillighetsmelding, Meld. St. 10 (2018 – 2019) *Frivilligheita – sterk, sjølvstendig, mangfaldig*.

Alle svar må gjennom en manuell godkjenning før de blir synlige på www.regjeringen.no.